

VALTIONEUVOSTON ASETUS RAUTATIEJÄRJESTELMÄN YHTEENTOIMIVUUDESTA ANNETUN VALTIONEUVOSTON ASETUKSEN MUUTTAMISESTA

1 PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Asetuksella esitetään muutettavaksi rautatiejärjestelmän yhteentoimivuudesta annettua valtioneuvoston asetusta (284/2019). Asetusta muutettaisiin samanaikaisesti, kun raideliikennelain muuttamisesta annetun lain (HE 113/2020 vp) muutokset tulevat voimaan. Raideliikennelakia (1302/2018) muutetaan etenkin siitä syystä, että Euroopan komissio on antanut EU:n neljännen rautatiepaketin nojalla eräitä täytäntöönpanoasetuksia. Vaikka täytäntöönpanoasetuksia sovelletaan EU:n jäsenvaltioissa sellaisenaan, nämä täytäntöönpanoasetukset edellyttävät joitakin muutoksia myös kansalliseen lainsäädäntöön, kun rataverkon haltijoiden edellytetään jatkossa tallentavan rataverkkoaan koskevat tiedot kansallisen ratarekisterin sijasta EU:n rautatieviraston ylläpitämään rautatieinfrastruktuuria koskevaan tietojärjestelmään. Lisäksi yhteentoimivuuden teknisen eritelmän soveltamatta jättämistä koskevan hakemuksen liiteasiakirjoista säädetään jatkossa komission antamassa täytäntöönpanoasetuksessa, joten rautatiejärjestelmän yhteentoimivuudesta annetun asetuksen liite IV yhteentoimivuuden teknisen eritelmän soveltamatta jättämistä koskevaan hakemukseen liitettävistä asiakirjoista esitetään kumottavaksi.

2 PERUSTELUT

2.1 Taustaa

EU:n neljännen rautatiepaketin teknisen osaan sisältynyt Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi rautatiejärjestelmän yhteentoimivuudesta Euroopan unionissa (EU) 2016/797, jäljempänä *yhteentoimivuusdirektiivi*, tuli voimaan 16 päivänä kesäkuuta 2016. Yhteentoimivuusdirektiivi pantiin kansallisesti täytäntöön raideliikennelaila ja sen nojalla annetulla rautatiejärjestelmän yhteentoimivuudesta annetulla valtioneuvoston asetuksella. Yhteentoimivuusdirektiivin nojalla Euroopan komissio on antanut useita täytäntöönpanoasetuksia, joista erityisesti seuraavat kaksi ovat nyt muutettavaksi esitetyn valtioneuvoston asetuksen antamisen kannalta merkityksellisiä:

- 1) rautatieinfrastruktuurirekisteriä koskevista yhteisistä eritelmistä ja täytäntöönpanopäätöksen 2014/880/EU kumoamisesta annettu komission täytäntöönpanoasetus (EU) 2019/777, jäljempänä *rautatieinfrastruktuurirekisteriasetus*; ja
- 2) tietojen toimittamisesta komissiolle direktiivin (EU) 2020/797 mukaisen yhteentoimivuuden teknisten eritelmien soveltamatta jättämisen osalta annettu komission täytäntöönpanoasetus (EU) 2020/424, jäljempänä *YTE:n soveltamatta jättämisen hakemusta koskeva asetus*.

Molemmat täytäntöönpanoasetukset ovat EU:n jäsenvaltioissa sellaisenaan suoraan sovellettavaa lainsäädäntöä. Täytäntöönpanoasetukset edellyttävät kuitenkin muutoksia raideliikennelain lisäksi myös yhteentoimivuudesta annettuun valtioneuvoston asetukseen. Rautatieinfrastruktuurirekisteriasetuksen voimaantulon myötä rautatieinfrastruktuurin rekisteröintiä koskevia tehtäviä siirtyy Liikenne- ja viestintävirastolta Euroopan unionin rautatievirastolle, jäljempänä *EU-virasto*, joka jatkossa vastaa eurooppalaisen rekisterijärjestelmän (ns. RINF-järjestelmän) ylläpidosta jäsenvaltioiden sille toimittamien tietojen pohjalta. Rautatieinfrastruktuuria koskevat rekisteritiedot rataverkon haltijat päivittävät itse EU-viraston ylläpitämään järjestelmään. YTE:n soveltamatta jättämisen hakemusta koskeva asetus sisältää tiedot siitä, mitä tietoja yhteentoimivuuden teknisen eritelmän (YTE) soveltamatta jättämisestä koskevassa hakemuksessa on oltava ja missä muodossa tällainen hakemus on toimitettava Euroopan komissiolle. Rautatiejärjestelmän yhteentoimivuudesta annetun valtioneuvoston asetuksen 3 §:ssä ja asetuksen liitteessä IV on säädetty asiakirjoista, jotka hankintayksikön tai sen ETA-alueella toimivan edustajan on toimitettava Liikenne- ja viestintävirastolle soveltamatta jättämisen hakemista varten. Koska näiden tietojen on vastattava niitä tietoja, jotka Liikenne- ja viestintäviraston on toimitettava komissiolle ja kun kyseiseen hakemukseen vaadittavista tiedoista säännellään jatkossa suoraan sovellettavalla EU-asetuksella, valtioneuvoston asetuksen 3 §:ää on muutettava ja asetuksen liite IV on kumottava.

2.2 Esitetyt muutokset ja niiden yksityiskohtaiset perustelut

Valtioneuvoston asetuksen 3 §:ssä on annettu yksityiskohtaisemmat säännökset siitä, miten toimittaisiin, jotta raideliikennelain 36 §:ssä säädetyllä tavalla yhteentoimivuuden teknisten eritelmien soveltamatta jättäminen olisi mahdollista. Yhteentoimivuuden teknisten eritelmien soveltamatta jättäminen edellyttää voimassa olevan 3 §:n mukaan, että osajärjestelmän suunnittelusta, rakentamisesta, uudistamisesta tai parantamisesta vastaavan hankintayksikön tai sen Euroopan talousalueelle sijoittuneen edustajan on toimitettava Liikenne- ja viestintävirastolle valtioneuvoston asetuksen liitteessä IV tarkoitetut asiakirjat. YTE:n soveltamatta jättämisen hakemusta koskeva komission täytäntöönpanoasetus tuli voimaan 10.4.2020 ja sitä on sovellettu 16.9.2020 alkaen. Suoraan sovellettavassa EU-asetuksessa säädetään niistä asiakirjoista, jotka komissiolle toimitettavaan hakemukseen tai ilmoitukseen on liitettävä ja miten hakemus tai ilmoitus on toimitettava Euroopan komissiolle. Suoraan sovellettava komission täytäntöönpanoasetus on mennyt kansallisen lainsäädännön edelle ja nyt esitetään, että rautatiejärjestelmän yhteentoimivuudesta annettua valtioneuvoston asetusta muutettaisiin niin, että se ei ole ristiriidassa komission täytäntöönpanoasetuksen kanssa. Näin ollen valtioneuvoston asetuksen 3 §:n 2 momenttia esitetään muutettavaksi niin, että yhteentoimivuuden teknisen eritelmän soveltamatta jättämisestä koskevaan hakemukseen on hankintayksikön tai sen ETA-alueelle sijoittuneen edustajan liitettävä tietojen toimittamisesta komissiolle direktiivin (EU) 2020/797 mukaisen yhteentoimivuuden teknisten eritelmien soveltamatta jättämisen osalta annetun komission täytäntöönpanoasetuksen (EU) 2020/424 2 artiklan mukaiset tiedot Hakemuksesta ja sen liiteasiakirjoista olisi käytävä muun muassa ilmi, minkä vuoksi yhteentoimivuuden teknisen eritelmän soveltamatta jättäminen katsotaan perustelluksi, viittaus soveltamatta jättämisestä koskevan pyynnön kattaman yhden tai useamman yhteentoimivuuden teknisen eritelmän otsikkoon sekä säännöksiin, joita ei sovelleta. Jos se on vaatimusten noudattamisen arvioinnin kannalta tarpeen, kussakin viittauksessa on myös mainittava ajanjakso tai arvio ajanjaksosta, jonka ajan soveltamatta jättäminen jatkuu. Hakemuksen liiteasiakirjoista tulisi käydä myös ilmi hanketta koskevat muut keskeiset tiedot, kuten, hankkeen tekniset, operationaaliset ja maantieteelliset tiedot, mukaan lukien soveltamatta jättämisestä hyötyvän osajärjestelmän, kalustoyksikön tai infrastruktuurin yksityiskohtainen kuvaus sekä keskeiset päivämäärät tai muut tiedot, joiden perusteella hanke erottuu muista hankkeista.

Samalla esitetään kumottavaksi valtioneuvoston asetuksen liite IV, jossa on säädetty tarkemmin nykyisellään Liikenne- ja viestintävirastolle toimitettavaan hakemukseen liitettävistä asiakirjoista. Täytäntöönpanoasetuksen 3 artiklassa säädetään siitä, millä tavoin hakemus on komissiolle toimitettava. Artiklassa säädetään muun muassa siitä, että hakemus saa olla enintään 10 sivua pitkä ja täydentäviä tietoja voidaan esittää hakemuksen liitteissä. Hakemus olisi toimitettava sähköisessä muodossa Euroopan komissiolle. Nämä täytäntöönpanohakemuksen 3 artiklan vaatimukset hankintayksikön tai tämän ETA-alueelle sijoittuneen edustajan olisi otettava huomioon, kun se toimittaa pyynnön liiteasiakirjoineen Liikenne- ja viestintävirastolle, jonka vastuulla on toimittaa hakemus liitteineen Euroopan komissiolle.

Valtioneuvoston asetuksen 4 § sisältää raideliikennelain 37 §:n nojalla tarkemmat säännökset siitä, mitä tietoja rataverkon haltijan on nykyisellään toimitettava kansalliseen ratarekisteriin ja miten nämä tiedot on toimitettava. Suoraan sovellettavan rautatieinfrastruktuurirekisteriasetuksen nojalla rataverkon haltijat tallentavat nämä tiedot suoraan EU-viraston ylläpitämään internet-pohjaiseen järjestelmään, jota rautatieinfrastruktuurirekisteriasetuksessa kutsutaan RINF-sovellukseksi (RINF Application, Web-based Application for Register of Railway Infrastructure) eli ns. RINF-ratarekisterisovellukseen. EU-virasto on ottanut RINF-sovelluksen käyttöön 16.6.2019. Rautatieinfrastruktuurirekisteriasetuksen liitteen 1 taulukossa on asetettu päivämäärät, joiden mukaisesti jäsenvaltion nimeämän kansallisen rekisteröintiyksikön on vietävä tiedot ratarekisterisovellukseen. Eri parametreille asetut määräpäivät vaihtelevat 16.6.2019-1.1.2021. Rataverkon haltijoilla on velvollisuus toimittaa tiedot rekisteröintiyksiköille 31.12.2020 saakka ja 1.2.2021 alkaen rataverkon haltijoille siirtyy velvollisuus päivittää tiedot suoraan EU-viraston ylläpitämään ratarekisterisovellukseen.

Rautatieinfrastruktuurirekisteriasetuksen vuoksi valtioneuvoston asetuksen 4 §:ää esitetään muutettavaksi niin, että rataverkon haltijan olisi jatkossa tallennettava raideliikennelain 37 §:ssä tarkoitetut tiedot Euroopan unionin rautatieviraston ylläpitämään ratarekisterisovellukseen. Velvoite koskisi niitä rataverkon haltijoita, joille on myönnetty raideliikennelain 4 luvun mukainen turvallisuuslupa. Raideliikennelain 5 luvussa säädetyn ilmoitusvelvollisuuden piiriin kuuluvien yksityisraiteen haltijoiden ei tarvitse tallentaa tietoja rataverkostaan EU-viraston ylläpitämään ratarekisterisovellukseen. Rataverkon haltijan olisi huolehdittava siitä, että Euroopan unionin rautatieviraston ylläpitämässä ratarekisterisovelluksessa tiedot pysyvät ajan tasalla. Jos ratarekisterisovellukseen tallennetuissa tiedoissa tapahtuisi muutoksia, rataverkon haltijan olisi päivitettävä tiedot ratarekisterisovellukseen rautatieinfrastruktuuriasetuksen mukaisesti heti, kun tiedot ovat saatavilla.

2.3 Voimaantulo

Asetus on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä helmikuuta 2020 eli saman aikaan kuin raideliikennelain muuttamista koskeva laki tulee voimaan.

2.4 Asian valmistelu

Asetus on valmisteltu liikenne- ja viestintäministeriön ja Liikenne- ja viestintäviraston yhteistyönä. Asetus on ollut lausuntokierroksella xx.11.2020-xx.12.2020.